

Колесник О.С., д. філол. н., доц.,
Чернігівський НПУ імені Тараса Шевченка

ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ ТА ЛІНГВОСЕМІОТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ-МІФОЛОГЕМИ ВОГОНЬ

Лінгвокультурологічний і лінгвокогнітивний аналіз номінацій концепту-міфологеми ВОГОНЬ зумовлює уявлення про цю стихію як надсистемну програму поступу людини, лінгвоспільнот і лінгвокультур.

Ключові слова: *система, семіозис, полісемантизм, семантика, енергія*

Лингвокультурологический и лингвокогнитивный анализ номинаций концепта-мифологеми ОГОНЬ дает представление о стихии как надсистемной программе развития человека, общества, лингвокультур.

Ключевые слова: *система, семиозис, полисемантизм, семантика, энергия*

Linguo-cultural and linguo-cognitive analysis of language units designating the mythic concept FIRE provides our interpretation of the element as the over-systemic program determining the development of man, societies and linguo-cultures.

Key words: *system, semiosis, poli-semantics, semantics, energy*

Перспективи багатоаспектних студій у межах сучасної мовознавчої парадигми [Левицький 2007] зумовлюють інтегративний підхід до дослідження мовних і мовленнєвих феноменів, що характеризують взаємодію людини і світу. Розглядаючи людину в світлі сучасних гносеологічних тенденцій як *homo orientalis* [Потапенко 2008], зазначимо, що досягнення сенсу її буття та, відповідно, адекватне виконання нею власної життєвої програми передбачає усвідомлення універсальних механізмів взаємодії складників континууму, в якому це буття розгортається. У свою чергу, глибокого розуміння вимагають першооснови цих складників, що в різноманітних міфологічних традиціях визначаються як стихії. Дослідження особливостей репрезентацій стихій у текстах різних історичних періодів продовжує запропоновану нами концепцію міфологічно орієнтованого семіозису як базового процесу у створенні концептуальних і вербальних образів світу на основі міфологічної аксіоматики, яка становить міфологічний простір етносу (лінгвоспільнот, людства) [Колесник 2011].

Пріоритетність вибору концепту першоелементу буття, вербалізованого відповідними мовними знаками, зумовлена визнанням первинності ідеально-концептуальних структур стосовно їхніх матеріальних корелятивів. З огляду на динамічні й змінні властивості, ВОГОНЬ найбільш повно віддзеркалює сутність *надсистеми* як важко досяжного і непізнаного (сакрального) джерела програми розвитку систем і підсистем.

Теоретична література, присвячена концепту-міфологемі ВОГОНЬ, є надзвичайно обмеженою, при чому основна увага приділяється міфологічним мотивам отримання ВОГНЮ людьми. Зазначається, що ВОГОНЬ існував як явище фізичного світу (передане людям міфічною істотою) або персоніфікована сутність, об'єкт релігійного вшанування [Мифы Т2, 239].

Як фізичне явище, вогонь є поєднанням газів і плазми унаслідок нагрівання речовини до певної межі, хімічної реакції, взаємодії зі струмом високої напруги [ЕВ, fire]. У вченні Геракліта вогонь (д. грец. ἀρχή) постає первісною матеріальною причиною світу [ФА, 72]. У внутрішній формі номінацій ВОГНЮ згорнуті мікро-тексти, що віддзеркалюють онтологічні характеристики відповідного феномена. Вони виявляються у семантиці першооснов: у західногерманських мовах позначення ВОГНЮ типу англ. *fire*, нім. *Feuer*, д. англ. *fyr*, ниж. сакс. *fiiür*, фриз. *fjoer*, сх. фриз. *fjuur* < герм. **fuir* < i.e. **perjos*. співвідносяться з д.грец. πῦρ [EDME].

При цьому і.е. корінь *peuuer* "вогонь" можна співвіднести з і.е. *peu* "терти, бити", тобто ВОГОНЬ як вільна енергія є наслідком тертя або удару. У слов'янських мовах праслов. **ognis* > д.-рус., ст.-слов. *огнь*, укр. *вогонь*, рос. *огонь*, болг. *огън*, сербохорв. *ògaň*, *ògъa*, словен. *ògъnj*, чес. *oheň* (род. п. *ohně*), словац. *oheň*, пол. *ogień*, в.-луж. *woheń*, н.-луж. *hogeń*. Відповідно, форма **ognis* (пор. лит. *ugnis*, латис. *uguns*) співвідноситься з д.-інд. *agnis* "вогонь", хет. *agniš*, лат. *ignis* < **egnis* [Фасмер1987, 118]. Ці одиниці також можна пов'язати з полісемантичною основою **ak-*, **ako-* "істи" [Pokorny 1959, 18] (тобто, той, хто поглинає), та її варіантами **ak-men-*, **aken-* "вістря" [Pokorny 1959, 19] (форма язиків полум'я). До цієї ж індоєвропейської основи зазвичай зводять романські номінації вогню, пояснюючи відповідність через чергування /p/ і /f/, як то *пекло* – *fuoco*, *вогонь* – *huego* [Юрданова], пор. валон. *feu*, галіс. *fogo*, ісп. *fuego*, іт. *fuoco*, лат. *focus*, порт. *fogo*, ретором. *fieu*, рум. *foc*, фр. *feu*.

Номінації кельтськими мовами наголошують на температурних характеристиках досліджуваного явища: брет. *tan*, гел. *teine*, ірл. *tine*, *teine*, корн. *tan*, д. ірл. *tene* < **tenet-*, **tenos* < кельт. *te*, < *tep*

"гарячий". Північногерманські номінації ВОГНЮ типу дат, норв. (бокмол) *ild*, ісл., фарер., *eldur*, норв. (нюнорск), швед. *eld* можна співвіднести з і.е. *al-* "горіти", "продукт горіння" [Pokorny1959, 28], пор. англ. *altar*, гот. *aljari* "запал".

Значення основ і.е. **ai-* "горіти, рухатись" [Pokorny1959, 11] (пор. англ. *ember*, д. англ. *æmyrge*, нім. *Ammern*, д.в.н. *eimuria* "поховальне багаття", д. фриз. *emer*, д. ісл. *eimurja* "вугілля, що жевріє" < герм. **aim-uzjōn* < і.е. **ai-* + і.е. **eus / us* "горіти" [Левицкий 2010, 59] але і.е. **aiu* "життєва сила" [Pokorny1959, 17] дозволяють вести мову про ВОГОНЬ як ДУШУ, енергетичну сутність суб'єкта. Остання розуміється як організований квант енергії у сплетінні енергетичних потоків певного часо-просторового континууму (тобто, цей квант віддзеркалює те середовище, у якому існує індивід). Функціональний аспект денотата відображено в етимологіях англ. *flame* < англ.-фр. *flaute* < д.фр. *flamme* < лат. *flammula* "вогник", < і.е. **bhleg-/*phleg-* "палити, випалювати" [Pokorny1959, 174], пор. нім. *Flamme*, укр. *полум'я*, рос. *пламя*.

Аксіологічний аспект концепту-міфологеми ВОГОНЬ у лінгвокультурному ракурсі виявляється як протиставлення "живого" і "мертвого" вогню. Перший розуміється як програма, що активно стимулює відкриту систему, дає їй мету і сенс існування, пор. і.-е. **ker-* "здійматись, тягнутись" (полум'я), "темний", тобто "продукт горіння" як англ. *charred*, але індо-арій. *kora* "новий, молодий" [Маковский 1996, 241]. Пор. альтернативну номінацію МІФІЧНОЇ ІСТОТИ, представника давньої раси, творця артефактів, що містили потужний енергетичний заряд: *Fëanor = Spirit of Fire* [Sil, 63], а також номінацію чарівника з ордену Іштарі, посередника й виконавця волі богів у Середзем'ї: *[Gandalf] a servant of the secret fire, wielder of the flame of Anor* [FR, 392]. Другий є замкненим ланцюжком смислів, що є ціннісними самі для себе, тобто, це система, що не рухається і не розвивається, старіє, пор. кельт. **mog-* "вогонь" але тох. *tok* "старий", нім. *alt*, а. д.англ. *eald* "старий", але д.ісл. *eldr* "вогонь" [Маковский 1996, 242]. Таким чином, ВОГОНЬ є ознакою БОЖЕСТВ / об'єктів САКРАЛЬНОЇ СФЕРИ, а також складників протилежної ієрархії (які в етнокультурних традиціях доволі часто уявляються як БОЖЕСТВА попереднього покоління, елементи системи / надсистеми, що втратила динаміку й перетворилась на егрегор). Ця діалектична єдність відображена у вербалізації ВОГНЮ: *Melkor... in many shapes of power and fear, and he wielded cold fire* [Sil, с. 39],

demons... their hearts were of fire, but they were cloaked in darkness, and terror went before them; they had whips of flame [Sil, 47].

З огляду на мінливий і нестійкий характер ВОГНЮ, відображений в етимології його номінацій, він є не першоелементом, а властивістю системи, здатної до динамічних трансформації. Ми розуміємо "вогонь" як своєрідну програму розвитку систем – комбінацію впорядкованих енергопотоків, що транслюються з Всесвіту на відомий нам світ і його складники, живі суб'єкти зокрема. Наприклад, ВОГОНЬ: 1) відображає енергетичну іпостась індивіда до втілення у матеріальному світі : $\square um \square f \square g \square n \square an // \square um g \square \square \square \square n g \square art \square an$ (я був іскрою у вогні, я був поліном у полум'ї) [CG, 22–23]; 2) постає як елемент світу, і як засіб моделювання певного сценарію у момент здійснення ритуального жертвоприношення: *á cakrur agnim ūtaye* "вони [Марути, вітри] створили вогонь для допомоги" [Топоров 2009, 26].

Динамізм є базовою ознакою різномасштабних відкритих систем. На індивідуальному рівні (мікрокосм) ВОГОНЬ співвідноситься з духовними силами особистості, комплексами ціннісно забарвлених стимулів і прагматичних інтенцій, що визначають форми її поведінки й діяльності: *Feel the white light – the light within // Yea it burns a fire that drives a man to win* [Man]. На макро- і мезо-рівнях взаємодії світів ВОГОНЬ виявляється засобом "утилізації" систем, що не вписуються у широкий контекст міжсистемних відносин, втратили гнучкість і здатність до самопідтримки: [*all bagme ni taujandane akran god usmaitada jah in fon atlagjada*](#) (усі дерева, що не приносять добрих плодів, рубаються й кидаються у вогонь) [CA, Matthew 7:19]. У світових лінгвокультурах ВОГОНЬ постає чинником змін на планетарному і макрокосмічному рівнях (мега-рівень концептуальних систем). За Геркаклітом, циклічне знищення космічного порядку відбувається у вигляді світової пожежі ([*д. грец.*](#) $\epsilon\kappa\tau\upsilon\rho\omega\sigma\iota\varsigma$), після якої світ відроджується [ФА, 71]; пор. опис Апокаліпсису у християнській міфології: *"Then the angel took the censer, filled it with fire from the altar, and hurled it on Earth; and there came peals of thunder, rumblings, flashes of lightning and an earthquake"* [NIV, Rev 8:5].

Отже, ВОГОНЬ у широкому сенсі – це енерго-інформаційний вплив надсистеми (у міфологічних традиціях народів світу – сакральної сфери) на антропоцентричний світ, план причин для нього (Див. Рис. 1);

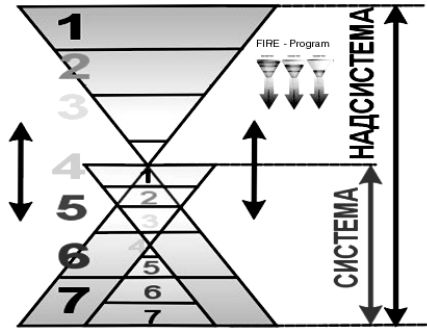


Рис.1.
 ВОГОНЬ як моделюючий вплив надсистеми

Сутність ВОГНЮ-програми осмислювалась в різні епохи метафорично. Наприклад, у сценарії мега-рівня СТВОРЕННЯ СВІТУ вихідна програма *the Spirit of God was hovering over the waters* [NIV, Gen 1:1] постає в енергетичній іпостасі. З іншого боку, *In the beginning there was the Word, and the Word was with God, and the Word was God* [NIV, John1:1], тобто, у самій програмі закладена можливість її перекодування, зокрема, вербально-семіотичними засобами. Вона матеріалізується унаслідок реалізації перформативних мовленнєвих актів на зразок *God said, "let there be light," and there was light* [NIV, Gen 1:1], у яких ідеальний зміст-програма (енергія, ВОГОНЬ) перекодовується мовними засобами: енергетичні потоки впорядковані як звукові хвилі, "налаштовані" для функціонування у земному часо-просторі. Базові ознаки "динаміка", "потік" (як мовлення) притаманні давнім уявленням індоєвропейців про устрій світу, пор: *tvam agna ādityasa āsyām I tvam jihvam sucayasa cakrire kave* (Тебе, о Агні, Адитїї (зробили своїми) вустами, тебе чисті зробили (своїм) язиком, співак) [Топоров 2009, 76].

ВОГОНЬ як програма вписується у різноманітні когнітивні моделі. Він ототожнюється з активним чоловічим началом, що у процесі персоніфікації реалізує концептуальну метафору ВОГОНЬ – АКТИВНА ІСТОТА: *Lig ealle forswearg, // gæsta gifrost* (полум'я, жадібний дух, зжерло усіх) [Вео, 1123–1124], *Огонь обрадовался, это было видно, и взобрался по руке ему на плечо.* [ШК, 31].

ВОГОНЬ є ознакою суб'єктів і персоніфікованих явищ з різних пластів реальності. Відповідні номінативні одиниці ситуативно реалізують властивості квалісигнумів ("вогнений, гарячий, рухливий"):

frecne fyrdraca (жахливий вогнений дракон) [Beo, 2659], *Перелесник ... змахнув плащем... палахкуче полум'я вирвалось з-за поли його плаща* [OB, 98], *Glauring, the first of the Urulóki, the fire-drakes of the North* [Sil, 116], *a blade like a stinging tongue of fire* (Balrog's) [FR, 391]; синсигнумів ("той що палить, нищить, лякає"): *Vin - Південний Вітер, Володар Частини Вогню, Перелесник, Літавець... близький до Богів* [OB, 103], *the Valaraukar, the scourges of fire that in Middle-Earth were called the Balrogs, demons of terror* [Sil, 31]; легісигнумів (прототиповий учасник міфологічного сценарію): *The air turned to fire, the fire to light liquefied* [EW, 3]. В останньому випадку ВОГОНЬ семіотизується як СИЛА, притаманна власне стихії, БОЖЕСТВУ або відповідній сакральній сфері. У знаковому вигляді (вербальному) ВОГОНЬ постає як оберэг, фрактальна міні-копія енергії надсистеми: *Волкодав поколол себе палец и начертил на обнаженном, лишенном коры стволе священный Знак Огня – колесо с тремя спицами, загнутыми посолонь* [B, 5], *Слава бгу Перуну огнюдру іже стріліє на врзі вързе* (слава вогнекудруму богу Перуну, який кидає стріли у ворогів) [BK, 116, 56].

У вторинних аксіологічно орієнтованих знакових системах ВОГОНЬ як СИЛА символізує домінуючу форму енергії у вжитку / об'єкт поклоніння: *I am a Warder, Agelmar, sworn to the Flame of Tar Valon* [EW, 379], *The ancient symbol of the Aes Sedai, the Flame of Tar Valon joined with the Dragon's Fang, black siding white* [EW, 418].

Полісемантизм кореня і.е. **andh-* "вістря, стебло" [Рокоту 1959, 41] > "язик полум'я" > метонімічно "спричиняти біль" (нім. *ahnden* "карати", пор. також литов. *bauda* "кара", і.е. *bhaudo* "горіти") віддзеркалює практику використання вогню як ІСТРУМЕНТА / ПАРТНЕРА у протистоянні з ВОРОГОМ, МІФІЧНИМИ ІСТОТАМИ, істотами з надзвичайними властивостями: *ok í höll Hárs hana brenndu* (палило її (відьму Гюльвейг) полум'я у палаці Одіна) [Vol, 21], *Злая сила.... ничего так не боится, как огня, железа и доброго дуба* [B, 593], *вогонь в печі, й кочерги з рогатками, й теплий дух людський узимку й не пускають на поріг навів, і вовулак і перевертнів* [MA, 153].

Входження нової програми до смислового поля індивіда / соціуму супроводжується зламом попередніх стереотипів, що викликає дисбаланс і дискомфорт складників системи, яка перебувала у звичному стані близькому до спокою. Звідси уявлення про шкідливу й деструктивну силу стихії вогню, пор.: *Eall he weornige, swa fyre wudu weornie* (щоб він увесь змарнів, як дерево, яке спопеляє вогонь) [MCh, 17] на індивідуальному рівні. На мега-рівні при зміні цивілізацій

ВОГОНЬ знищує світ у його попередньому вигляді (Рагнарбок, "кінець світу"): *Geisar eimi / ok aldrnara, /leikr hár hiti /við himin sjálfan* (полум'я буяє годувальника життя, нестерпний жар сягає неба) [Vol, 57]; *Surtr ferr sunnan / með sviga lævi* (Сурт їде з півдня з тим-що-нищить-гілки) [Vol, 52] – прогнозовані глобальні зміни на планеті унаслідок надмірної сонячної активності, або зміни геомагнітного поля, зрушення вісі планети (смерть із півдня). Ця ж властивість дозволяє ВОГНЮ виконувати функцію "переформатування" системи у вигляді обряду трупоспалення: *æt Hnæfes ade* (на поховальному вогнищі Хнефа) [Beo, 1115], відправлення "відпрацьованих" складників до інформаційного поля надсистеми: *Wand to wolcnum wælfyra mæst* (звивався аж до небес) [Beo, 1119].

Деструктивна функція ВОГНЮ уможливило метонімічний перенос "діяльність людини" / "властивість міфічної істоти" → "руйнація" з наступним метафоричним накладанням доменів ВІЙНА, ЛЮДИНА, СМЕРТЬ, як то: *a year of fire and steel and ruined flesh* [EC, 126], *the marauding fire of the dragon* [H, 245], *Dragon-fire and ruin!* [H, 251]. Загалом, глибина опозицій "творчий :: руйнівний", "добрий :: злий", у яких реалізується зміст концепту ВОГОНЬ, залежить від готовності системи сприйняти програму, яку він несе, та від принципової орієнтації цієї системи у багатовимірному просторі координат. Якщо вектор поступу системи не співпадає з "налаштуваннями" програми, ВОГОНЬ спричиняє злам системи. Відтак, навіть ОБЕРЕГ може перетворись на ЗЛО: *A w tym przypadku Zło to żelazo i ogień, które zaczną tu hulać, gdy stanjemy przeciw sobie* [OZ, 96].

Локативні характеристики концепту-міфологеми ВОГОНЬ осмислюються як домінуюча ознака певного часо-просторового континууму (скандинавський Муспельхайм; християнське ПЕКЛО), де ВОГОНЬ водночас є маркером надсистеми: *Вогнене Око Неба, суворе й нещадне* [ВПд, 36] або аксіологічно забарвленим сценарієм-наслідком, до якого включені індивіди: [abban saei qibib dwala](#), [skula wairbib in gaiainnan funins](#) (але хто б не сказав, ти дурень, тому загрожує пекельний вогонь) [CA, Matt 5:22].

ВОГОНЬ співвідноситься з концептосферою емоцій, психофізичних явищ, сферою аксіології та метафорично позначає стимул діяльності індивіда: *Тільки нова перемога й нова влада на короткий час заливали вогонь, що зжирав його зсередини* [МК, 403], *the devouring spirit within him awoke to sudden fire* [Sil, 181], *the battle-fury of his fathers ran like new fire in his veins, and he was... like a god of*

old, even as Oromë the Great in the Battle of the Valar when the world was young [RK, 124].

Таким чином, відображення змісту концепту-міфологеми ВОГОНЬ у різних лінгвокультурах дозволяє визначити її як програму розвитку світу (системи), яка задається надсистемою (сакральною сферою). Перспективним є вивчення лінгвосеміотичних і лінгвокультурних особливостей номінації різних стихій як світо-творчих елементів.

1. (МА) *Білик І. Меч Арєя*. – К. : А.С.К., 2006. – 384 с. 2. (ВК) *Велесова кница: Легенди. Міти. Думи*. / Загальна редакція В. Довгича. – К. : Індоевропа. – 1995. – 316 с. 3. (МК) *Дяченки Марина та Сергій. Мідний Король*. – Харків : Фоліо, 2008. – 476 с. 4. *Колесник О. С. Міфологічний простір крізь призму мови та культури*. – Чернігів : РВВ ЧНПУ імені Т.Г. Шевченка, 2011. – 312 с. 5. (ШК) *Коростелева А. А. Школа в Кармартене*. – [електронний ресурс]. – режим доступу : http://zhurnal.lib.ru/a/anna_a_k/carmarthen.shtml 6. *Левицький А. Е. Перспективні напрями зіставних досліджень у межах когнітивно-дискурсивної парадигми // Мовні і концептуальні картини світу*. – Вип. 23. – Ч. 2. – К. : ВПЦ "Київський ун-т", 2007. – С. 119–127. 7. *Левицький В. В. Этимологический словарь германских языков*. – Винница : Нова книга, 2010. – Т.1. – 610 с. 8. *Маковский М. М. Сравнительный словарь мифологической символики в индоевропейских языках: Образ мира и миры образов*. – М. : ВЛАДОС, 1996. – 416 с. 9. *Мифы народов мира. Энциклопедия: в 2–х т.* / Гл. ред. С.А. Токарев. – М. : Рос. энциклопедия, 1991–1992. – Т.2. – 719 с. 10. (ОВ) *Покальчук Ю. Озерний вітер*. – Харків : Книжковий клуб, 2008. – 238 с. 11. *Потапенко С. І. Мовна особистість у просторі медійного дискурсу (досвід лінгвокогнітивного аналізу)*. – К. : КНЛУ, 2004. – 360 с. 12. (Вд) *Семенова М. Волокодав*. – М. : Олма-Пресс, 1998. – 640 с. 13. (ВПд) *Соколян М. Вежі та Підземелля*. – К. : Грані-Т, 2008. – 168 с. 14. *Топоров В. Н. Исследования по этимологии и семантике*. – Т. 3 : Индийские и иранские языки. Кн. 1. – М.: Языки славянских культур, 2009. – 376 с. 15. *Фасмер М. Этимологический словарь русского языка [пер. с нем. и доп. О.Н. Трубачева]* : В 4–х т. – Т. 3. – М. : Прогресс, 1987. – 832 с. 16. (ФА) *Философская афористика* / сост. П.С. Таранов. – М. : Остожье, 1996. – 576 с. 17. *Юрданова В. Н. Этимология слова* / В. Н. Юрданова. – [електронний ресурс]. – режим доступу : // <http://kraspubl.ru/content/view/264/1> 18. (Вео) *Veowulf*. – [електронний ресурс]. – режим доступу : <http://www8.georgetown.edu/departments/medieval/labyrinth/library/oe/texts/a4.1.html> 19. (СА) *Codex Argenteus*. – [електронний ресурс]. – режим доступу : <http://www.wulfila.be/gothic/browse/text/?book=1&chapter=5> 20. (CG) *Cad Goddeu*. – [електронний ресурс]. – режим доступу :

http://www.celt.net.uk/texts/llyfr_taliesin/cad_goddeu_eng.html 21. (EB) *Encyclopaedia Britannica*. – RSA, 1998. – [електронний ресурс : 3 опт. диски; заголовок з екрану]. 22. *Etymological Dictionary of Modern English* / Ed. by D. Harper. [electronic resource]. – access mode : <http://www.etymonline.com> 23. (EW) Jordan R. *The Eye of the World*. – NY : Macmillan, 1990. – 670 p. 24. (Man) *Manowar: Kingdom come // Metal Kings*. – Atlantic, 1988. – [електронний ресурс]. – режим доступу: <http://www.darklyrics.com/m/manowar.html> 25. (MCh 1-7) *The Anglo-Saxon Metrical Charms*. – [електронний ресурс]. – режим доступу : <http://www.northvegr.org/misc%20primary%20sources/anglo-saxon%20metrical%20charms/index.html> 26. (ECh) *Moorcock M. Eternal Champion*. – Clarkston: White Wolf Publishing, 1996. – 484 p. 27. *The NIV Study Bible*. – Grand Rapids : Zondervan Publishing House. – 1002. – 1950 p. 28. *Pokorny J. Indogermanisches etymologisches Wörterbuch*. – Bd. 1–2. – Bern : Francke. – 1959. – 1183 S. 29. (OZ) *Sapkowski A. Ostatnie życzenie*. – Warszawa : SuperNOWA, 1998. – 287 s. 30. (Sil) *Tolkien J. R. R. Silmarillion*. – Boston; N.Y. : Houghton Mifflin Company, 1999. – 365 p. 31. *Tolkien J. R. R. The Hobbit*. – N.Y. : Ballantine Books, 1999. – 304 p. 32. (FR) *Tolkien J. R. R. The Fellowship of the Ring*. – N.Y. : Ballantine Books, 2000. – 479 p. 33. (RK) *Tolkien J. R. R. The Return of the King*. – N.Y. : Ballantine Books, 2000. – 481 p. 34. (Vol) *Völuspá*. – [електронний ресурс]. – режим доступу : <http://norse.ulver.com/edda/voluspa.html>

Колодько Т.М., к. пед. н., доц.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ДОСЛІДНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті висвітлено інтелектуальний потенціал майбутнього вчителя іноземної мови в сучасному навчально-виховному процесі; визначено поняття «інтелектуальний потенціал»; акцентовано увагу на дослідницькій діяльності майбутнього вчителя іноземної мови.

Ключові слова: інтелектуальний потенціал вчителя іноземної мови, дослідницька діяльність, вища освіта.

В статье анализируется интеллектуальный потенциал будущего учителя иностранного языка в современном учебно-воспитательном процессе; определено понятие «интеллектуальный потенциал»; акцентировано внимание на исследовательской деятельности будущего учителя иностранного языка.